МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

з дисципліни

«ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ»

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

напрям 6.030205 «Країнознавство»

вид дисципліни за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: доцент Дедурін Г.Г.

2019 / 2020 навчальний рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ІНДИВІДУАЛЬНІ СЕМЕСТРОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з дисципліни

«ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ»

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

напрям 6.030205 «Країнознавство»

вид дисципліни за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: доцент Дедурін Г.Г.

2019 / 2020 навчальний рік

ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Центрально-Східна та Південно-Східна Європа як історичний регіон

Завдання:
- лекційний матеріал доповнити детальним ознайомленням з особливостями становища зарубіжних слов'янських та балтійських народів у період переходу до модернізації Європи;
- вміти характеризувати тенденції розвитку їх національно-визвольних рухів;
- підготувати інформаційні повідомлення та виступи.

План

1. Географічні та хронологічні рамки курсу
2. Берлінський конгрес 1878 р. та поява перших незалежних держав у регіоні
3. Країни Ц.-Сх. і Півд.-Сх. Європи між Троїстим союзом і Антантою
4. Балкани у міжнародних відносинах напередодні Першої світової війни

Геополітичні зміни у Центрально-Східній та Південно-Східній Європі внаслідок Першої світової війни

Завдання:
- лекційний матеріал доповнити інформацією стосовно діяльності Малої Антанти та Балканської Антанти;
- вміти визначати вплив боротьби між автократією і демократією в зарубіжних слов'янських державах та країнах Балтії на вибір їх зовнішньополітичного курсу;
- характеризувати зовнішньополітичний курс Румунії та Болгарії у роки Першої світової війни

План

1. Зміна геополітичної ситуації в Європі після Першої світової війни
2. Виникнення Чехословацької республіки
3. Проголошення Польської республіки. Вирішення питання про її кордони. Польсько-радянська війна.
4. Створення Королівства сербів, хорватів і словенців.

Країни Центрально-Східної та Південно-Східної Європи у міжвоєнній системі міжнародних відносин

Завдання:
- звернути увагу на міжнародний контекст проголошення незалежності Словаччини;
- характеризувати участь Польщі у міжнародних конфліктах в Європі;
- визначити місце КСХС у системі міжнародних відносин у 20-х роках XX ст.;
- знати причини та наслідки італійської агресії проти Албанії.

План

1. Мюнхенська змова проти Чехословаччини
2. Польсько-німецькі і польсько-радянські відносини. Пакт Ріббентропа – Молотова і Польща
3. Ліквідація незалежності Югославії в результаті агресії Німеччини та Італії
4. Втягування Болгарії у Другу світову війну на боці блоку агресивних держав

Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи під час Другої світової війни

Завдання:
- з'ясувати причини втягування Румунії, Угорщини та Болгарії у Другу світову війну на боці блоку агресивних держав;
- встановити, яким чином нацистська Німеччина використовувала національні рухи країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи для створення напруженої міжнародної ситуації у регіоні;
- виявити розбіжності у поглядах «великої трійки» на долю країн регіону.

План

1. Країни Ц.-Сх. та Півд.-Сх. Європи у 1939 – 1941 рр.
2. Польське питання у міжнародних відносинах часів Другої світової війни
3. Нові «незалежні» держави: Хорватія і Словаччина
4. Крах прогерманської орієнтації Угорщини, Румунії та Болгарії
5. Доля країн Балтії на початковому етапі війни

Зміни зовнішньополітичного курсу країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи у перші повоєнні роки. Формування соціалістичного табору

Завдання:
- знати міжнародний контекст відновлення незалежності Польщі та вирішення питання про її кордони;
- звернути увагу на те, яким чином було легітимізована зміна кордонів у регіоні, що відбулась у 1939 – 1940 рр.;
- характеризувати основні етапи формування соціалістичного табору

План

1. Роль Інформбюро комуністичних та робітничих партій у встановленні тоталітарних режимів в цих країнах
2. Створення Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ), спроби соціалістичної економічної інтеграції
3. Варшавський договір та його роль у військово-політичній системі соціалістичних країн.

Зовнішня політика країн соціалістичної співдружності у 1950-х – на початку 1980-х рр.

Завдання:
- розглянути особливості зовнішньополітичного курсу Югославії;
- вміти пояснити, чому західні країни не втручалися у перебіг конфліктів, що виникали у 1950-х – 1960-х рр., як то антирадянські виступи в Угорщині 1956 р. та Чехо-Словаччині 1968 р.;
- знати, як сприйняли лідери країн «народної демократії» доктрину Брежнєва.
.

План

1. Особливості югославсько-радянських відносин
2. Зовнішньополітичний курс Румунії у 1950-х – 1980-х рр.
3. Угорська криза 1956 р.
4. «Празька весна» 1968 р. Доктрина Брежнєва

Крах соціалістичної системи та формування нового зовнішньополітичного курсу країн регіону

Завдання:
- ознайомитися зі змістом Декларацій Ради Міністрів ЄС «Про Югославію» та «Про критерії визнання нових держав у Східній Європі і СРСР»;
- характеризувати зміни, що сталися у Ц.-Сх. та Півд.-Сх. Європі після переходу СРСР до політики «нового мислення»;
- підготувати інформаційні повідомлення та виступи.

План

1. Розпад соціалістичної системи
2. Розпад Югославії і наслідки для народів Балканського півострова
3. Мирне розлучення Чехії і Словаччини
4. Початок євроінтеграція Польської республіки

Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи наприкінці XX – на початку XXI ст.

Завдання:
- пояснювати причини трансформації НАТО в контексті геополітичних змін у Центрально-Східній Європі;

- вміти визначати позитивні та негативні боки розширення Північноатлантичного альянсу на Схід;
- характеризувати вплив на політичне і економічне життя низки країн регіону їх вступу до ЄС;
- підготувати інформаційні повідомлення та виступи.

План

1. Участь ООН у врегулюванні збройного конфлікту на Балканах
2. Косовська проблема
3. Придністровський конфлікт та спроби його міжнародного врегулювання
4. Розширення ЄС на схід і утворення «нової» Європи

Україна серед держав Центрально-Східної та Південно-Східної Європи

Завдання:
- лекційний матеріал доповнити історичним екскурсом у становлення зв'язків між Україною і рештою країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи;
- характеризувати основні етапи становлення зовнішньополітичного курсу України у відносинах з Білорус'ю та Молдовою;
- визначати основні внутрішні та зовнішні чинники, що мали вплив на зміни зовнішньополітичного курсу України стосовно країн регіону.

План

1. Ґенеза українсько-польських відносин
2. Відносини України з країнами Балтії
3. Угорсько-українські відносини
4. Чесько-українські відносини
5. Взаємовідносини України та балканських країн

Рекомендована література:

1. Зашкільняк Л. Історія Центрально-Східної Європи: Посіб. для студентів іст. і гуман. фак-тів. Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка, 2001. 660 с.
2. Ди Нольфо Э. История международных отношений (1918-1999 гг.). В 2-х томах. М.: Логос, 2003. Т.1. 592 с., Т.2. 744 с.
3. Дюрозель Ж-Б. Історія дипломатії від 1919 року і до наших днів. К.: Основи, 1995. 903 с.
4. Крапівін О. Зовнішня політика країн Центральної та Східної Європи: Навчальний посібник для студентів. Донецьк, 2012. 274 с.
5. Кріль М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.). Київ: Знання, 2008. 284 с.
6. Ротшильд Д. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами. Київ : Мегатайп, 2001 . 495 с.
7. Ротшильд Д. Повернення до різноманітності: політична історія Східно-Центральної Європи після завершення Другої світової війни. К.: Мегатайп, 2004. 382 с.
8. Снейдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь (1569 - 1999). К.: Дух і літера, 2016. 464 с.
9. Шпорлюк Р. Формування модерних націй: Україна, Росія, Польща. К.: Дух і літера, 2016. 552 с.
10. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та балканських країн. XX століття. Київ: Генеза, 2005. 816 с.
11. Богатуров А. История международных отношений. 1945 – 2008. М., 2010.
12. Васильева Н., Гаврилов В. Балканский тупик? Историческая судьба Югославии в XX веке. М., 2000.
13. Зашкільняк Л. Українсько-польські стосунки у XX ст.: Традиції і сучасність. *Проблеми слов'янознавства*. Вип. 49. Львів, 1996.
14. Іваницька О. Історія міжнародних відносин (1918 – 1945): Підручник. – К., 2011.
15. Крушинський В. Міжнародні відносини та світова політика: 1945 – 1980. К., 2007.
16. Лундестад Г. Восток, Запад, Север, Юг: Основные направления мировой политики. 1945 – 1996. М., 2002.
17. Международные отношения и страны Центральной и Юго-Восточной Европы в период фашистской агрессии на Балканах и подготовки нападения на СССР (сентябрь 1940 – июнь 1941 гг.) – М., 1992.
18. Міжнародні відносини та світова політика: Підручник/За ред. Манжоли В.А.- К.,2010.
19. Михайленко В. Европейская политика СССР в 1945 – 1953 гг.: У истоков холодной войны. Учебное пособие. Екатеринбург: Изд. Уральского университета, 2006. 244 с.
20. Очаги тревоги в Восточной Европе. Драма национальных противоречий. – М., 1994.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

з дисципліни

«ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ»

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

напрям 6.030205 «Країнознавство»

вид дисципліни за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: доцент Дедурін Г.Г.

2019 / 2020 навчальний рік

Тема 1. Перша світова війна та її вплив на геополітичні процеси у Центрально-Східній та Південно-Східній Європі

План:

1. Зовнішня політика Сербії, Болгарії та Румунії у роки Першої світової війни
2. Геополітичні зміни у Центрально-Східній та Південно-Східній Європі після завершення Першої світової війни
3. Міжнародна діяльність УНР і БНР у 1918 – 1921 рр. Чому не відбулася українська і білоруська державність?

Рекомендована література

1. Зашкільняк Л. Історія Центрально-Східної Європи: Посіб. для студентів іст. і гуман. фак-тів. Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка, 2001. 660 с.
2. Ди Нольфо Э. История международных отношений (1918-1999 гг.). В 2-х томах. М.: Логос, 2003. Т.1. 592 с., Т.2. 744 с.
3. Дюрозель Ж-Б. Історія дипломатії від 1919 року і до наших днів. К.: Основи, 1995. 903 с.
4. Крапівін О. Зовнішня політика країн Центральної та Східної Європи: Навчальний посібник для студентів. Донецьк, 2012. 274 с.
5. Кріль М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.). Київ: Знання, 2008. 284 с.
6. Ротшильд Д. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами. Київ : Мегатайп, 2001 . 495 с.
7. Ротшильд Д. Повернення до різноманітності: політична історія Східно-Центральної Європи після завершення Другої світової війни. К.: Мегатайп, 2004. 382 с.
8. Снейдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь (1569 - 1999). К.: Дух і літера, 2016. 464 с.
9. Шпорлюк Р. Формування модерних націй: Україна, Росія, Польща. К.: Дух і літера, 2016. 552 с.
10. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та балканських країн. XX століття. Київ: Генеза, 2005. 816 с.

Тема 2. Зовнішня політика країн регіону між двома світовими війнами

План:

1. Центрально-Східна та Південно-Східна Європа: значення регіону у міжнародних відносинах міжвоєнного періоду

2. Зовнішньополітичний курс країн Балтії та Польщі у 1921 – 1939 рр.

3. Зовнішня політика Чехо-Словаччини та Угорщини у міжвоєнний період

4. Країни Південно-Східної Європи (Болгарія, Югославія, Албанія) та Румунія у міжнародних відносинах міжвоєнного часу

Рекомендована література

1. Богатуров А. История международных отношений. 1945 – 2008. М., 2010.
2. Васильева Н., Гаврилов В. Балканский тупик? Историческая судьба Югославии в XX веке. М., 2000.
3. Зашкільняк Л. Українсько-польські стосунки у XX ст.: Традиції і сучасність. *Проблеми слов'янознавства*. Вип. 49. Львів, 1996.
4. Іваницька О. Історія міжнародних відносин (1918 – 1945): Підручник. – К., 2011.
5. Крушинський В. Міжнародні відносини та світова політика: 1945 – 1980. К., 2007.
6. Лундестад Г. Восток, Запад, Север, Юг: Основные направления мировой политики. 1945 – 1996. М., 2002.
7. Международные отношения и страны Центральной и Юго-Восточной Европы в период фашистской агрессии на Балканах и подготовки нападения на СССР (сентябрь 1940 – июнь 1941 гг.) – М., 1992.
8. Міжнародні відносини та світова політика: Підручник/За ред. Манжоли В.А.- К.,2010.
9. Михайленко В. Европейская политика СССР в 1945 – 1953 гг.: У истоков холодной войны. Учебное пособие. Екатеринбург: Изд. Уральского университета, 2006. 244 с.
10. Очаги тревоги в Восточной Европе. Драма национальных противоречий. – М., 1994.
11. Политический кризис 1939 г. и страны Центральной и Юго-Восточной Европы. – М., 1989.

Тема 3. Країни Центрально-Східної та Південно-Східної Європи у міжнародних відносинах часів Другої світової війни

План:

1. Країни Центрально-Східної та Південно-Східної Європи на початковому етапі війни (1939 – 1941)

2. Польське питання у міжнародних відносинах часів Другої світової війни

3. Між Антигітлерівською коаліцією і державами агресивного блоку: зміни зовнішньополітичних орієнтирів країн регіону у роки війни

Рекомендована література

1. Зашкільняк Л. Історія Центрально-Східної Європи: Посіб. для студентів іст. і гуман. фак-тів. Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка, 2001. 660 с.
2. Ди Нольфо Э. История международных отношений (1918-1999 гг.). В 2-х томах. М.: Логос, 2003. Т.1. 592 с., Т.2. 744 с.
3. Дюрозель Ж-Б. Історія дипломатії від 1919 року і до наших днів. К.: Основи, 1995. 903 с.
4. Крапівін О. Зовнішня політика країн Центральної та Східної Європи: Навчальний посібник для студентів. Донецьк, 2012. 274 с.
5. Кріль М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.). Київ: Знання, 2008. 284 с.
6. Ротшильд Д. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами. Київ : Мегатайп, 2001 . 495 с.
7. Ротшильд Д. Повернення до різноманітності: політична історія Східно-Центральної Європи після завершення Другої світової війни. К.: Мегатайп, 2004. 382 с.
8. Снейдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь (1569 - 1999). К.: Дух і літера, 2016. 464 с.
9. Шпорлюк Р. Формування модерних націй: Україна, Росія, Польща. К.: Дух і літера, 2016. 552 с.
10. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та балканських країн. XX століття. Київ: Генеза, 2005. 816 с.

Тема 4. Нав'язана реальність? Зовнішня політика країн регіону у перші повоєнні роки

План:

1. Геополітичні зміни у Центрально-Східній та Південно-Східній Європі внаслідок Другої світової війни

2. Формування радянського блоку у регіоні: від РЕВ до ОВД

3. Радянсько-югославські відносини – «чужі серед своїх»?

Рекомендована література

1. Іваницька О. Історія міжнародних відносин (1918 – 1945): Підручник. – К., 2011.
2. Крушинський В. Міжнародні відносини та світова політика: 1945 – 1980. К., 2007.

3. Лундестад Г. Восток, Запад, Север, Юг: Основные направления мировой политики. 1945 – 1996. М., 2002.
4. Международные отношения и страны Центральной и Юго-Восточной Европы в период фашистской агрессии на Балканах и подготовки нападения на СССР (сентябрь 1940 – июнь 1941 гг.) – М., 1992.
5. Міжнародні відносини та світова політика: Підручник/За ред. Манжоли В.А.- К.,2010.
6. Михайленко В. Европейская политика СССР в 1945 – 1953 гг.: У истоков холодной войны. Учебное пособие. Екатеринбург: Изд. Уральского университета, 2006. 244 с.
7. Очаги тревоги в Восточной Европе. Драма национальных противоречий. – М., 1994.
8. Политический кризис 1939 г. и страны Центральной и Юго-Восточной Европы. – М., 1989.
9. Фалькович С. О некоторых особенностях формирования национальных государств в Центральной Европе. *Центральная Европа в Новое и Новейшее время: Сборник к 70-летию Т.М. Исламова.* М., 1998.
10. Центрально-Восточная Европа во второй половине XX века. В 3-х тт. М., 2000 – 2002. Т.1 – 2.
11. Юго-Восточная Европа в эпоху кардинальных перемен / Под ред. А.А. Языковой. М..: Издательство «Весь мир», 2007. 352 с.

Тема 5. Специфіка зовнішньої політики країн «соціалістичного табору» у 1950-х – 80-х рр.

План:

1. Десталінізація у СРСР і її вплив на відносини між країнами «соцтабору»
2. «Празька весна» та доктрина Брежнєва
3. Особливості румунської зовнішньої політики у 1960-х – на початку 1980-х рр.
4. Зовнішньополітичний курс Югославії наприкінці 1950-х – на початку 1960-х рр.

Рекомендована література

1. Всеобщая история дипломатии. – М., 2009.
2. Ди Нольфо Э. История международных отношений (1918-1999 гг.). В 2-х томах: Пер.с итал. Г.М. Михайловой,Т.В. Павловой / Под ред. М.М. Наринского. - М.: Логос, 2003. Т.1. - 592 с., Т.2. - 744 с.
3. Дюрозель Ж-Б. Історія дипломатії від 1919 року і до наших днів/Пер. з фр. Є. Марічева. - К.: Основи, 1995. - 903 с.
4. Ермаков, В. История международных отношений XX века: Учебное пособие. – Спб., 2008.

5. История международных отношений: основные этапы от древности до наших дней: Ученое пособие / Под ред. Г. В. Каменского, О.А. Колобова, Э. Г. Соловьева. – М., 2007.
6. Коппель, О. Міжнародні відносини XX століття / О. Коппель, О. Пархомчук. – К., 2005.
7. Богатуров, А. Д. История международных отношений. 1945 – 2008 / А. Д. Богатуров, В. В. Аверков. – М., 2010.
8. Егорова, Н. И. История холодной войны, 1945 – 1991 гг.: Учебное пособие. – Владимир, 2011.
9. Берлинская стена [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://works.doklad.ru/view/c9WS9dXVZlI.html
10. Німецьке питання [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://istoriya.in.ua/nimeceke-pitannya.html.
11. Німецька проблема після Другої світової [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.ipolitics.ru/articles/exams/istoriia/germanskaia_problema_posle_vtoroij_mirovoij_voijni.shtml.
12. НАТО і ОВД [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://studies.in.ua/mvidn_seminar/505-nato-ovd.html

Тема 6. Вітер змін. Центрально-Східна та Південно-Східна Європа на зламі епох

План:

1. Політика «нового мислення» СРСР та її вплив на взаємовідносини між країнами соцтабору
2. Децентралізаційні процеси у Югославії та початок нової балканської війни (1985 – 1991 рр.)
3. Особливості повернення на міжнародну арену Молдови. Придністровський конфлікт
4. Причини розпаду Чехословаччини

Рекомендована література

1. Зашкільняк Л. Історія Центрально-Східної Європи: Посіб. для студентів іст. і гуман. фак-тів. Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка, 2001. 660 с.
2. Ди Нольфо Э. История международных отношений (1918-1999 гг.). В 2-х томах. М.: Логос, 2003. Т.1. 592 с., Т.2. 744 с.
3. Дюрозель Ж-Б. Історія дипломатії від 1919 року і до наших днів. К.: Основи, 1995. 903 с.

4. Крапівін О. Зовнішня політика країн Центральної та Східної Європи: Навчальний посібник для студентів. Донецьк, 2012. 274 с.
5. Кріль М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.). Київ: Знання, 2008. 284 с.
6. Ротшильд Д. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами. Київ : Мегатайп, 2001 . 495 с.
7. Ротшильд Д. Повернення до різноманітності: політична історія Східно-Центральної Європи після завершення Другої світової війни. К.: Мегатайп, 2004. 382 с.
8. Снейдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь (1569 - 1999). К.: Дух і літера, 2016. 464 с.
9. Шпорлюк Р. Формування модерних націй: Україна, Росія, Польща. К.: Дух і літера, 2016. 552 с.
10. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та балканських країн. XX століття. Київ: Генеза, 2005. 816 с.

Тема 7. «Нова Європа» вимагає більшого? Зовнішня політика країн регіону на сучасному етапі

План:

1. Характерні риси євроатлантичної інтеграції країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи (1994 – 2007)
2. Зовнішня політика Польщі на сучасному етапі (2008 – 2018)
3. Зовнішня політика Угорщина на сучасному етапі (2008 – 2018)
4. Особливості зовнішньополітичного курсу Білорусі: між Сходом і Заходом

Рекомендована література

1. Всеобщая история дипломатии. – М., 2009.
2. Ди Нольфо Э. История международных отношений (1918-1999 гг.). В 2-х томах: Пер.с итал. Г.М. Михайловой,Т.В. Павловой / Под ред. М.М. Наринского. - М.: Логос, 2003. Т.1. - 592 с., Т.2. - 744 с.
3. Ермаков, В. История международных отношений XX века: Учебное пособие. – Спб., 2008.
4. История международных отношений: основные этапы от древности до наших дней: Ученое пособие / Под ред. Г. В. Каменского, О.А. Колобова, Э. Г. Соловьева. – М., 2007.
5. Коппель, О. Міжнародні відносини XX століття / О. Коппель, О. Пархомчук. – К., 2005.
6. Богатуров, А. Д. История международных отношений. 1945 – 2008 / А. Д. Богатуров, В. В. Аверков. – М., 2010.
7. Пономарьов М. В.. Історія країн Європи та Америки в Новітній час. М.: Проспект, 2010. – 416 с.

Тема 8. Україна, як системо утворюючий елемент геополітичної мозаїки Центрально-Східної Європи

План:

1. Українсько-польські відносини: чи всі протиріччя подолано?
2. Українсько-угорські взаємостосунки: партнерство чи суперництво?
3. Взаємовідносини України з балканськими країнами
4. Концепція Міжмор'я у сучасних умовах: реальність чи фантазії?

Рекомендована література

1. Українська призма: Зовнішня політика 2017. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. – Київ, 2018. – 232 с.
2. Чекаленко Л. Зовнішня політика України. – Київ: Либідь, 2006. – 355с.
3. Незалежній Україні – 25: Міжнародні відносини та зовнішня політика України. – К., 2016.
4. Зленко А. М. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін. — Х., 2003.
5. Зовнішня політика України в епоху глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991–2003). — К., 2004.
6. Камінський Є., Дашкевич А. Політика США щодо України: Витоки. Концептуальні основи. Практична еволюція. — К., 1998.
7. Стратегії розвитку України: Теорія і практика. — К.,2002.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

з дисципліни

«ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ»

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

напрям 6.030205 «Країнознавство»

вид дисципліни за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: доцент Дедурін Г.Г.

2019 / 2020 навчальний рік

Розділ 1. Центрально-Східна та Південно-Східна Європа у міжнародних відносинах 1918 – 1945 рр.: між тоталітаризмом і демократією

Тема 1. Центрально-Східна та Південно-Східна Європа як історичний регіон

Зміст і тлумачення терміну «Центрально-Східна Європа». Географічні координати та хронологічні межі курсу. Становлення національних держав у регіоні в умовах загострення міжнародної ситуації на межі XIX – XX ст. та формування їх зовнішньополітичної орієнтації. Вплив Першої світової на геополітичну ситуацію у регіоні.

Тема 2. Геополітичні зміни у Центрально-Східній та Південно-Східній Європі внаслідок Першої світової війни

Розпад імперій та створення нових держав. Поява на міжнародній арені країн Балтії, Чехо-Словаччини, Угорщини, Польщі, Королівства сербів, хорватів та словенців. Питання узгодження кордонів у регіоні на Паризькій мирній конференції. Ставлення до української та білоруської державності. Мирні договори з Болгарією та Угорщиною. Польсько-українська та радянсько-польська війни. Протистояння Литви та Польщі з Віленського питання.

Тема 3. Країни Центрально-Східної та Південно-Східної Європи у міжвоєнній системі міжнародних відносин

Зовнішня політика Польщі у 1921 – 1939 рр.: між СРСР та Німеччиною. Зовнішня політика країн Балтії: Естонія, Литва та Латвія на міжнародній арені. Зовнішньополітичний курс Чехо-Словаччини. Роль країни у формуванні системи колективної безпеки у Європі. Чехо-словацьке питання на Мюнхенській конференції 1938 р. Зовнішня політика Румунії та Угорщини у міжвоєнний час: дрейф вправо. Зовнішньополітичний курс балканських країн. Трансформація королівства сербів, хорватів і словенців у Югославію. Місце Болгарії та Албанії у системі міжнародних відносин.

Тема 4. Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи під час Другої світової війни

Пакт Молотова – Ріббентропа та доля польських земель. Формування прорадянського та прозахідного урядів та їх діяльність на міжнародній арені. Польське питання під час зустрічей лідерів антигітлерівської коаліції у Тегерані та Ялті. Ліквідація державності країн Балтії у 1940 р. та її міжнародно-правові наслідки. Нацистська окупація Югославії. Боротьба еміграційного уряду Чехо-Словаччини на міжнародній арені за відновлення державності. Трансформація зовнішньополітичного курсу Болгарії, Румунії та Угорщини: від нацистських сателітів до країн «народної демократії».

Розділ 2. Центрально-Східна та Південно-Східна Європа у міжнародних відносинах часів «холодної війни» 1945 – 1991 рр.: між тоталітаризмом і демократією

Тема 5. Зміни зовнішньополітичного курсу країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи у перші повоєнні роки. Формування соціалістичного табору

Геополітичні наслідки війни для країн регіону. Встановлення нових кордонів. Посилення радянського впливу. Створення Комінформбюро та Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ) та їх вплив на зовнішню політику країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи. Напруженість у радянсько-югославських відносинах. Створення Організації Варшавського договору та її цілі на міжнародній арені.

Тема 6. Зовнішня політика країн соціалістичної співдружності у 1950-х – на початку 1980-х рр.

Угорська криза 1956 р. та її вирішення на міжнародній арені. Критика «культу особи» у СРСР та її вплив на радянсько-албанські відносини. Особлива позиція Югославії у соціалістичному таборі. Рух неприєднання. «Празька весна» 1968 р. та доктрина Брежнєва. Польська криза 1981 р. та її врегулювання. Прихід до влади у Румунії Н. Чаушеску та зміни у зовнішньополітичному курсі країни.

Тема 7. Крах соціалістичної системи та формування нового зовнішньополітичного курсу країн регіону

«Нове політичне мислення» у СРСР. Відмова від доктрини Брежнєва. Оксамитові революції у країнах Центрально-Східної Європи. Початок зближення із Заходом. Розпад СРСР та поява нових незалежних держав: Литви, Латвії, Естонії, Білорусі, України, Молдови. Їх міжнародне визнання. Початок розпаду Югославії та його міжнародні наслідки.

Розділ 3. Місце країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи у сучасній системі міжнародних відносин

Тема 8. Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи наприкінці XX – на початку XXI ст.

Євроінтеграційний та трансатлантичний курс країн регіону у 1993 – 2007. Створення Вишеградської четвірки. Вступ країн Балтії та Центрально-Східної Європи до НАТО та зміни геополітичної ситуації у регіоні. Розширення ЄС на Схід. Початок протистояння «нової» та «старої» Європи. Зовнішня політика балканських країн: від війни до миру. Білорусь і Молдова у міжнародних відносинах наприкінці XX – на початку XXI ст. Проблема Росії та її впливів для країн регіону. Еміграційна криза у Європі та позиція Польщі та Угорщини. Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи на сучасному етапі (2008 – 2018 рр.)

Тема 9. Україна серед держав Центрально-Східної та Південно-Східної Європи

Українсько-польські стосунки: проблеми історичної пам’яті та перспективи співпраці на міжнародній арені. Відносини України з іншими членами Вишеградської групи: Чехію, Словаччиною, Угорщиною. Мовне питання в українсько-угорських стосунках. Україна і країни Балтії:

потенціальні можливості балтсько-чорноморського союзу. Українсько-білоруські відносини. Україна і Молдова. Роль України у вирішенні придністровського конфлікту. Українсько-румунські стосунки. Участь України у вирішенні балканської кризи. Сучасний стан взаємовідносин з Болгарією та країнами, що виникли на теренах колишньої Югославії: Сербією, Хорватією, Словенією, Боснією та Герцеговиною, Чорногорією, Македонією, Косово.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

ПАКЕТИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ КОМПЛЕКСНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

з дисципліни

«ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ»

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

напрям 6.030205 «Країнознавство»

вид дисципліни за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: доцент Дедурін Г.Г.

2019 / 2020 навчальний рік

Варіант 1.

1. Яка з цих країн не входила до складу Малої Антанти

а) Югославія

б) Болгарія

в) Румунія

г) Чехословаччина

2. Напруження у відносинах між якими країнами спричинило «віленське питання»?

а) Польщею та Німеччиною

б) Польщею та Литвою

в) Польщею та Латвією

г) Латвією та Литвою

3. Ультиматум щодо приналежності якого міста напередодні ІІ світової війни Німеччина висунула до Польщі?

а) Гданська

б) Вроцлава

в) Клайпеди

г) Познані

4. Яка територія протягом міжвоєнного періоду була спірною між Польщею та Чехословаччиною?

а) Південна Добруджа

б) Трансільванія

в) Тешинська Сілезія

г) Бесарабія

5. Яка з цих країн наприкінці 1930-х рр. приєдналася до Антикомінтернівського пакту?

а) Польща

б) Чехословаччина

в) Югославія

г) Угорщина

Варіант 2.

1. Яка з цих країн не брала участі у підписанні Мюнхенської угоди 1938 року?

а) Німеччина

б) Італія

в) Великобританія

г) Чехословаччина

2. Яка єдина країна Центрально-Східної Європи з 1935 року мала союзницький договір з СРСР?

а) Югославія

б) Чехословаччина

в) Польща

г) Румунія

3. Претензії Німеччини до нібито утискання німецької меншини у якому регіоні Чехословаччини стали приводом для окупації цієї країни?

а) Судети
б) Богемія
в) Моравія
г) Панонія

4. Яка територія була окупована Угорщиною у березні 1939 року?

а) Словаччина
б) Карпатська Україна
в) Трансільванія
г) Північна Буковина

5. Назвіть балканську країну, що долучилася до Європейського Союзу у 2013 році

а) Сербія
б) Словенія
в) Хорватія
г) Македонія

Варіант 3.

1. На зовнішню політику якої держави мала вплив ідеологія «хортизму»?

а) Угорщини
б) Румунії
в) Албанії
г) Болгарії

2. Агресії якої країни наприкінці 1930-х рр. зазнала Албанія?

а) Югославії
б) Німеччини
в) Італії
г) Греції

3. Балканська Антанта фактично розвалилася через зближення Югославії з…

а) СРСР
б) Німеччиною
в) Болгарією
г) Румунією

4. Що спричинило кризу у радянсько-албанських стосунках?

а) неприйняття албанським керівництвом курсу на десталінізацію
б) вторгнення військ ОВД до Албанії
в) вступ Албанії до НАТО
г) відмова Радянського Союзу дотувати оборонний комплекс країни

5. Країни Вишеградської групи – це…

а) Чехія, Словаччина, Польща, Угорщина
б) Румунія, Болгарія, Хорватія, Сербія
в) Литва, Латвія, Естонія, Білорусь
г) Польща, Чехія, Україна, Литва

Варіант 4.

1. Які три нові республіки з'явилися у складі СРСР у 1940 році?

а) Україна, Білорусь, Молдова

б) Литва, Латвія, Естонія

в) Грузія, Арменія, Азербайджан

г) Литва, Фінляндія, Білорусь

2. Через яку подію польський еміграційний уряд у 1943 р. розірвав відносини з СРСР?

а) оприлюднення даних щодо розстрілів поляків у Катинському лісі

б) смерть голови уряду В. Сікорського

в) рішення Тегеранської конференції залишити Польщу у радянській сфері впливу

г) Хатинську трагедію

3. Які території Гітлер змусив Румунію передати СРСР у 1940 році?

а) Трансільванію і Бессарабію

б) Північну Буковину і Закарпаття

в) Трансільванію і Північну Буковину

г) Бессарабію і Північну Буковину

4. На якій конференції «Велика трійка» вперше обговорювала польське питання?

а) Паризькій

б) Тегеранській

в) Ялтинській

г) Потсдамській

5. У якому році відбулося найбільше розширення ЄС на Схід Європи?

а) 1984

б) 1994

в) 2004

г) 2014

Варіант 5.

1. Після Першої світової війни незалежність отримала

а) Польща

б) Румунія

в) Болгарія

г) Хорватія

2. Створення Організації Варшавського договору стало реакцією на вступ до НАТО

а) Франції

б) Італії

в) Югославії

г) ФРН

3. Яка країна соцтабору засудила збройне втручання країн ОВД до Чехословаччини у 1968 році?

а) Польща
б) Угорщина
в) Болгарія
г) Румунія

4. Розташуйте події у хронологічній послідовності

а) створення РЕВ
б) вихід Албанії з ОВД
в) Дейтонські угоди
г) проголошення незалежності Білорусі

5. Яка країна Центрально-Східної Європи першою визнала незалежність України?

а) Польща
б) Угорщина
в) Чехія
г) Словаччина

Система оцінювання

Загальна кількість балів за виконання роботи – 25 балів (по 5 балів за кожне з тестових завдань)

Оцінка за баловою шкалою	Оцінка за національною шкалою
25 – 21	5 (відмінно)
20 – 16	4 (добре)
15 – 11	3 (задовільно)
10 – 0	2 (незадовільно)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

з дисципліни

«ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ»

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	29 «Міжнародні відносини»
напрям	6.030205 «Країнознавство»
вид дисципліни	за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: доцент Дедурін Г.Г.

2019 / 2020 навчальний рік

ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

1. Виникнення незалежної Польської держави та її вплив на геополітичну ситуацію у регіоні (1918 – 1921)
2. Питання країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи на Паризькій мирній конференції
3. Польсько-радянські та польсько-німецькі відносини в 30-х роках XX ст.
4. Чехо-Словаччина в системі міжнародних відносин у 20 – 30-х роках XX ст.
5. Мюнхенська угода 1938 р. та її вплив на подальшу долю Чехо-Словаччини
6. Словацьке питання у довоєнній Чехо-Словаччині. Проголошення «незалежності» Словаччини
7. Угорщина у системі міжнародних відносин міжвоєнного періоду
8. Зовнішня політика Румунії та Болгарії між двома світовими війнами
9. Участь КСХС у Малій та Балканських Антантах
10. Болгаро-югославські відносини у міжвоєнний період
11. Радянсько-німецькі домовленості 1939 р. та їх вплив не геополітичну перебудову у Центрально-Східній та Південно-Східній Європі
12. Польське питання у міжнародних відносинах часів Другої світової війни
13. Балканська федерація: амбіційний, але нереалізований проект
14. Проблема встановлення кордонів у Центрально-Східній та Південно-Східній Європі після завершення Другої світової війни
15. Місце Варшавського договору у взаємовідносинах СРСР і соціалістичних країн Центрально-Східної Європи
16. Події угорської революції 1956 р. та «празької весни» 1968 р. як приклад радянського втручання у внутрішні справи країн «соціалістичного табору»
17. Радянсько-югославські відносини (1945 – 1991)
18. Зовнішня політика Югославії у 1945 – 1991 рр.
19. Країни Центрально-Східної та Південно-Східної Європи в умовах завершення «холодної війни»: пошук нових орієнтирів
20. Югославська криза 1990-х: міжнародний аспект
21. Хорватія та Словенія і їх діяльність на міжнародній арені на сучасному етапі
22. Зовнішньополітичні орієнтири Сербії у XXI ст.
23. Грецько-македонський конфлікт і шляхи його вирішення
24. Мусульманські країни Європи – Боснія та Герцеговина та Албанія: пошуки себе на міжнародній арені
25. Косово – чи вирішено проблему?
26. Зовнішня політика Чорногорії після здобуття незалежності (2006 – 2018)
27. Польський шлях до євроінтеграції (1989 – 2004)

28. Зовнішня політика Польщі на сучасному етапі (2005 – 2018)
29. Мирне розлучення Чехії та Словаччини 1993 р. як альтернатива югославському сценарію
30. Чехія і Словаччини на шляху до ЄС
31. Зовнішня політика Чехії і Словаччини на сучасному етапі (2005 – 2018)
32. Зовнішня політика Румунії та Болгарії: до та після ЄС
33. Євроінтеграція по прибалтійські: від СРСР до ЄС (1991 – 2004)
34. Литва, Латвія та Естонія у сучасній системі міжнародних відносин (2005 – 2018)
35. Зовнішня політика Молдови (1991 – 2018)
36. Зовнішня політика Республіки Білорусь (1991 – 2018)
37. Роль Вишеградської четвірки у становленні посттоталітарних держав Східної Європи.
38. Польсько-українські відносини на сучасному етапі
39. Міжнародні зв'язки України та країн Балтії
40. Українсько-молдовські стосунки та проблема Придністров'я
41. Українсько-білоруські стосунки на сучасному етапі
42. Зовнішньополітичні зв'язки України і балканських країн
43. Українсько-угорські відносини на сучасному етапі
44. Відносини між Україною та Чехією і Словаччиною на сучасному етапі
45. Сучасний стан взаємозв'язків України з Румунією та Болгарією
46. Відносини країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи з МВФ та Світовим банком
47. НАТО та країни Центрально-Східної Європи
48. НАТО та країни Південно-Східної Європи
49. Відносини країн Центрально-Східної Європи з Росією на сучасному етапі
50. Відносини країн Південно-Східної Європи з Росією на сучасному етапі

Приклад екзаменаційного білету з дисципліни «Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи»

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Напрям підготовки 291 «Міжнародні відносини та регіональні студії»
Семестр 5
Форма навчання денна
Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): бакалавр
Навчальна дисципліна: Історія міжнародних відносин

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 3

1. Паризька конференція та питання країн Центрально-Східної Європи (15 балів)
2. Угорська криза 1956 року: міжнародний аспект (15 балів)
3. Зовнішня політика Болгарії на сучасному етапі (10 балів)

Затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства протокол № 1 від «28» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри _____ А. Ю. Парфіненко

Екзаменатор _____ Г.Г. Дедурін